

Gribam zināt!

Vienkārši par aktuālo Eiropas Savienībā

Kāds ir atbalsts un iespējas Latvijas uzņēmējiem

Eiropas Savienība (ES) sniedz plašu un daudzveidīgu atbalstu Latvijas un tās reģionu uzņēmējiem – gan finanšu, gan konsultāciju un izglītības veidā. Šo palīdzību var iedalīt trīs galvenajās kategorijās: ES fondi un programmas, institucionālais atbalsts, ES budžeta instrumenti un iniciatīvas.

ES fondi un programmas

Latvijas uzņēmēji, īpaši reģionos, visbiežāk izmanto strukturālos un investīciju fondus, kas tiek īstenoti ar valsts un pašvaldību iestāžu starpniecību.

a) Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)

- Galvenais instruments uzņēmējdarbības attīstībai reģionos.
- Finansē inovācijas, digitalizāciju, ražošanas paplašināšanu, eksportspēju, energoefektivitāti, jaunu produktu izstrādi.
- Populāras tā programmas ir *Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā*, *Klasteru programma*, *Inovāciju vaučeri*. Pēdējā sadarbībā ar zinātniskām institūcijām ļauj izstrādāt jaunus produktus un tehnoloģijas ar mērķi tās ieviest tirgū. Vaučeru

atbalsts paredzēts sīkajiem (mikro), mazajiem un vidējiem komersantiem.

b) Eiropas Sociālais fonds *Plus* (ESF+)

- Atbalsta uzņēmumus, kas pilnveido darbinieku prasmes, iegulda līdzekļus sociālajā uzņēmējdarbībā un iekļaujošā darba vidē.

- Finansē apmācību, prakses un cilvēkresursu attīstības pasākumus.

c) Kohēzijas fonds (KF)

Netieši veicina uzņēmējdarbību, investējot infrastruktūrā, transportā un enerģētikā, tādējādi uzlabojot uzņēmējdarbības vidi reģionos. Tas ir viens no ES reģionālās politikas finanšu instrumentiem, kura mērķis ir izlīdzināt starp valstīm pastāvošās ekonomiskās un sociālās atšķirības.

d) Kopējā lauksaimniecības politika (KLP)

- Finansiāli apjomīgākais lauksaimniecības subsidēšanas rīks. Lauksaimniekiem un lauku uzņēmumiem pieejams atbalsts caur Lauku attīstības programmu.
- Finansē investīcijas saimniecībās, lauku tūrismā, bioloģiskajā ražošanā, jaunu produktu attīstībā un *LEADER* iniciatīvās.

e) Tiešās ES programmas

Latvijas uzņēmēji var piedalīties arī konkurences kārtībā pieejamās ES programmās, piemēram:

- Horizon Europe* – atbalsts pētniecībai, inovācijām un augsto tehnoloģiju produkcijai;
- COSME/Single Market Programme* – atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), īpaši startapiem un eksportētājiem;
- Digital Europe* – finansējums digitālajām inovācijām, kiberdrošībai un datu analītikai.

Institucionālais atbalsts

ES atbalstu uzņēmējiem palīdz ieviest vairākas Latvijas un Eiropas institūcijas:

Latvijā:

- Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (CFLA) administrē ES fondu projektus un sniedz konsultācijas par pieejamām programmām,
- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) nodrošina gan finansējumu, gan mentoringu, biznesa inkubatorus, eksportu veicinošas aktivitātes un inovāciju vaučerus,
- Altum* – valsts finanšu institūcija, kas piedāvā aizdevumus, garantijas un riska kapitālu ar ES fondu līdzfinansējumu,
- Lauku atbalsta dienests (LAD) administrē lauksaimniecības un lauku attīstības projektus.

Eiropas līmenī:

- Eiropas Investīciju banka (EIB) un Eiropas Investīciju fonds (EIF) nodrošina aizdevumus, garantijas un riska kapitāla instrumentus MVU,
- Enterprise Europe Network* (EEN) palīdz uzņēmumiem atrast partnerus un tirgus ārpus Latvijas, kā arī konsultē par ES prasībām un inovācijām.

ES budžeta instrumenti un iniciatīvas

ES kopējā budžeta ietvaros tiek nodrošinātas vairākas iniciatīvas uzņēmējdarbības un reģionu izaugsmes veicināšanai. Reģionālās attīstības un kohēzijas mērķis – Latvijas reģioni ir viens no ES prioritārajiem atbalsta saņēmējiem, jo reģionālā attīstība ir neatņemama kohēzijas politikas sastāvdaļa.

- REPowerEU* – investīcijas enerģētiskajā neatkarībā, zaļajā pārejā un jaunos uz-

ņēmējdarbības risinājumos. Īpaša Eiropas Komisijas iniciatīva, lai mazinātu un likvidētu atkarību no Krievijas energoresursiem. Nesen pieņemtā ES Enerģētikas ministru padomes regula definē, ka ES līdz 2027. gada beigām pakāpeniski jāizbeidz Krievijas gāzes un naftas imports.

- NextGenerationEU* un Atveseļošanas fonds atbalsta digitālo transformāciju, energoefektivitāti un uzņēmumu pielāgošanos klimata mērķiem. Galvenā uzmanība pievērsta noturības stiprināšanai tādās jomās kā izglītība un prasmes, uzņēmējdarbība un veselības aprūpe. Atveseļošanas fonds ir jauna budžeta programma. Tā mērķis – atbalstīt reformas un investīcijas, kas saistītas ar pāreju uz zaļo un digitālo ekonomiku, kā arī mazināt krīzes radīto sociālo un ekonomisko ietekmi.

- InvestEU* finansē projektus ar augstu risku, sniedzot garantijas un piekļuvi kapitālam, īpaši reģionos, kur banku aizdevumi ir ierobežoti. Ar to izveido programmu *InvestEU*, kas aptver trīs pamatelementus:

- fundu *InvestEU*, kas nodrošina Eiropas Savienības (ES) garantiju, lai atbalstītu investīciju finansēšanu saskaņā ar ES iekšējām rīcībpolitikām;
- konsultāciju centru *InvestEU*, kas atbalsta projektu izstrādi, piekļuvi finansējumam un spēju veidošanu;
- portālu *InvestEU*, kas nodrošina projektu, kuriem nepieciešams finansējums, pamanāmību un sniedz informāciju par investīciju iespējām.

ES atbalsts uzņēmējiem – plašas iespējas

ES atbalsts Latvijas reģionu uzņēmējiem nav tikai subsīdijas vai granti. Tā ir vesela sistēma, kas ietver:

- finansējumu (fondu un programmu veidā),
- konsultācijas un mentoringu,
- pieeju kapitālam caur finanšu institūcijām,
- starptautiskus tīklus un sadarbības iespējas.

Tādējādi ES palīdz uzņēmējiem ne tikai izdzīvot, bet arī attīstīt konkurētspējīgu, inovatīvu un ilgtspējīgu uzņēmējdarbību Latvijas reģionos.

Pieejamā palīdzība Limbažu novadā

Limbažu novadā uzņēmējiem un jaunajiem komersantiem pieejami dažādi atbalsta mehānismi:

- Ikgadējais novada pašvaldības konkurss *Atbalsts komercdarbības uzsākšanai Limbažu novadā*, kura mērķis ir veicināt jaunu komersantu veidošanos un darbību novadā. 2025. gadā kopējais finansējums šim konkursam bija 15 000 EUR, vienam uzvarētājam atbalsta summa – līdz 5000 EUR. Atbalsts piešķirts šādiem projektiem:
 - izbraukuma pakalpojums – apaļkoka zāģēšana un skaldīšana malkā,
 - Garkalnu pirts* – sertificēta pirtnieka pakalpojumi un pirts noma Vidrižu pagastā,
 - mobīlā sensorās attīstības studija bērniem *Līdzsvara telpa*.

- Informācijas semināri par atbalsta programmām, piemēram, par Vidzemes lauku partnerības *Brasla LEADER* projektu konkursiem uzņēmējdarbības attīstībai, kuros iekļauts arī Limbažu novads.

- Novadā darbojas konsultatīva padome, kurā uzņēmēji var saņemt konsultācijas, kļūt par sadarbības partneriem un piesaistīt atbalsta iespējas.

Tāpat ES fondi un pašvaldība sadarbojas, lai radītu vidi, kurā uzņēmēji ne tikai var uzsākt darbību, bet arī saņemt konsultatīvu atbalstu un finansējumu.

Nepalaid garām līdzekļus: ieteikumi uzņēmējiem

Lai maksimāli izmantotu ES atbalstu Limbažu novadā, uzņēmējiem būtu jāpievērš uzmanība šādiem aspektiem:

- jāseko aktuālajiem konkursiem un jāplāno laiks (piemēram, 2025. gada komercdarbības uzsākšanas konkurss);
- jāmeklē konsultācijas – izmantojot uzņēmējdarbības atbalsta centru, konsultatīvo padomi, kā arī jāpiesakās semināriem par fondu iespējām (piemēram, *LEADER*);
- jāizstrādā skaidra uzņēmējdarbības ideja un stratēģija, kas rāda, kā tiek radītas jaunas darbavietas, vai kā tiek paaugstināta pievienotā vērtība – projektam jābūt labi pamatotam;
- jāņem vērā pašfinansējums un sadarbība ar pašvaldību un citām institūcijām;
- jādomā ilgtspējīgi – reģionos uzņēmējdarbība var gūt labumu, ja tā iesaista arī vietējo kopienu, vidi, amatniecību.

Aloja-Starkelsen ES projekti

Ungurpilī esošajai kartupeļu cietes un olbaltumvielu ražotājai SIA *Aloja-Starkelsen* ir liela pieredze ES projektu īstenošanā. Pēdējo piecu gadu laikā īstenoti daudzi novatoriski projekti ar ERAF, Pārtikas kompetences centra, LAD un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) starpniecību.

No jaunākajiem jāmin *BioBoosters* projekts, kas uzsāks 2023. gadā. Tā budžets ir 2,8 miljoni eiro, un to līdzfinansē *Interreg* Baltijas jūras reģiona programma. Mērķis ir atbalstīt bioekonomikas uzņēmumus, veicinot pāreju uz apertes ekonomiku un ilgtspējīgu biznesa modeļu attīstību. Uzņēmums šajā projektā organizē hakatonus, piemēram, *Aloja-Starkelsen hackathon* piesaista komandas ar idejām par sistēmu uzlabošanu un inovācijām. ES un *Interreg* finansējums tiek aktīvi izmantots, lai paplašinātu un modernizētu ražošanas kapacitāti, īpaši fokusējoties uz ilgtspējīgu bioekonomikas attīstību. *BioBoosters* projekts palīdz uzņēmumam veidot savietojamas un ilgtspējīgas sistēmas kopā ar starptautiskiem partneriem, kamēr ELFLA finansējums ļauj investēt iekārtās, kas nepieciešamas augsta proteīna satura pākšaugu produktu ražošanai. Abi projekti stiprina uzņēmuma kā vadoša vietējo izejvielu ražotāja pozīcijas.

Aloja-Starkelsen stratēģis-

ki izmanto ES programmas, lai stiprinātu savu ražošanas infrastruktūru, īpaši pākšaugu pārstrādei – tas ļauj palielināt ražošanas kapacitāti un samazināt atkarību no ārpalpojumu sniedzējiem. Attīstības un kvalitātes direktors Ivars Orlovs norāda, ka uzņēmums ne tikai domā par ražošanu, bet arī par inovācijām un ilgtermiņa uzturēšanas risinājumiem, kas var samazināt izmaksas un uzlabot efektivitāti. Kā vienu no patlaban realizētajiem projektiem ar ES atbalstu I. Orlovs min kopprojektu ar Igaunijas *TFTAK*. Šī līgumpētniecības organizācija ievieš inovācijas pārtikas un biotehnoloģiju nozarēs un specializējas alternatīvo olbaltumvielu un pārtikas sintētiskās bioloģijas jomā. Kopīgi notiek pētījumi par pākšaugu proteīniem un poformētajiem produktiem (augsta proteīna produkti), kas iekļaujas uzdevumā attīstīt augstas pievienotās vērtības, ilgtspējīgas izejvielas un aizstāt dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas ar augu kultūru proteīniem.

Sagatavoja
Edmunds IMSA

Viss ir atkarīgs no tā, kā ES naudu izmanto

Eiropas Parlamenta deputāts no Latvijas **Mārtiņš STAKIS** (*Zaļie/Eiropas Brīvā apvienība*):

– Atbalsts Latvijas uzņēmējiem ir daudzveidīgs un praktisks, dodot iespēju augt, investēt un radīt jaunas darba vietas. ES fondi palīdz uzņēmumiem kļūt modernākiem, digitāli prasmīgākiem un konkurētspējīgākiem gan Eiropā, gan pasaulē. Bet ES nauda pati par sevi neko neatrīsina. Viss ir atkarīgs no tā, kā to izmanto. Pašvaldības uz vietas vislabāk redz, kur nepieciešams novirzīt ES fondu atbalstu. Tāpēc lēmumi par šo līdzekļu ieguldījumiem biežāk

būtu jāpieņem pilsētu un reģionu līmenī – tuvāk cilvēkiem un uzņēmējiem, kuri veido ekonomikas mugurkaulu. Vienlaikus nosakot kritērijus, lai ieguldījumi veicinātu izaugsmi, nevis tiktu *noēsti*.

Eiropas Reģionālās attīstības, Sociālajam un Kohēzijas fondam aizvien ir nozīmīga loma reģionu attīstībā. Savukārt *InvestEU* programma piedāvā garantijas un finansējumu, īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, lai tie varētu īstenot savus projektus.

Pašlaik Eiropā sākas zelta laikmets aizsardzības industrijā, un Latvija tajā ieņem arvien redza-

māku vietu. Valmierā jau tapusi *Patria 6x6* rūpnīca, bet *Rheinmetall* plāni būvēt munīcijas ražotni Latvijā ir tikai sākums. Šī nozare var nodrošināt ražošanu, tehnoloģijas, pētniecību un augstas pievienotās vērtības darbavietas reģionos. Aizsardzībai palielināsies gan ES, gan nacionālais finansējums, un tā ir iespēja, ko Latvijas uzņēmēji var finansēt.

Latvija par katru ES budžetā iemaksāto eiro saņem atpakaļ četrus eiro, tāpēc kopā jā rūpējas, lai šī nauda tiktu izmantota iespējami jēgpilnī un palīdzētu mūsu uzņēmējiem nostiprināties.

